Építők

Sok dolgot elmondtak már róluk az évek során. Azt, hogy az iparág csokorba gyűjti a legősibb szakmákat, s, hogy maguk a mesterségek is oly hatalmas fejlődésen mentek át az elmúlt fél évszázad alatt, amelyre azelőtt hosszú évezredek során nem volt példa. *Munkájukat soha nem mulasztjuk el említeni, amikor Pest megye fejlődésére, gazdagodására terelődik a szó.* Az ország más vidékein élő és hazalátogató családtagok, s gyakorta magas szintű delegációk vezetői is elismerik: *épül, fejlődik a megye.*

Mivel ez a legszembetűnőbb, kénytelenek vagyunk észrevenni, hogy *országszerte* sorra szépülnek meg az útmenti öreg házak. Egyikük-másikuk helyét új épületek foglalják el, miközben városainkban szinte varázsszóra nőnek ki a földből az emeletes házakból toborzott új lakótelepek.

Állami építőipari vállalatok, szövetkezetek és szövetkezeti melléküzemágak munkája nyomán mostani ötéves tervünkben *42 800 új lakás épül a megyében.* A tanácsok és a lakosság közös erőfeszítéseinek eredménye lesz e sok új hajlék és természetesen az építőké, akik nélkül elérhetetlen messzeségben lebegő álom maradna a majdnem negyvenháromezer új otthon.

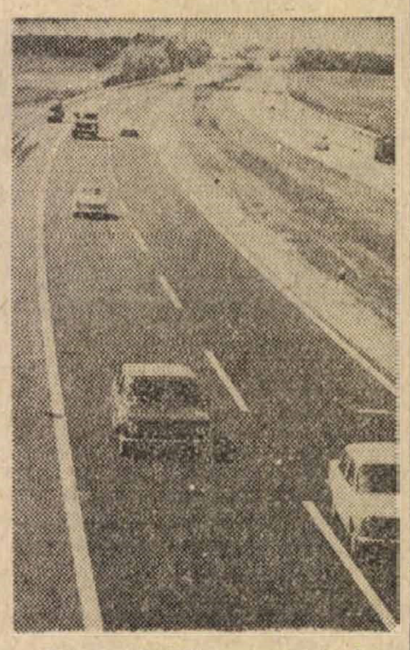
Ma, az építők ünnepén, amikor az országban, mindenfelé, s így Pest megyében is, ünnepségek sorát tartják, nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy az építők nemcsak ilyenkor, hanem év közben is gyakran szerepelnek a lapok hasábjain, a rádió és a televízió híradásaiban. Olykor — okkal — elmarasztaló hangon beszélünk róluk. *S éppen mert* szüksége van társadalmunknak munkájukra: a hibátlanul felépített lakóházakra, a tágas gyermekintézményekre, az új iskolákra és a korszerű üzemekre, szóval mindarra, amivel az építőipar járul hozzá hazánk gyarapodásához.

Lehetetlen észre nem vennünk, miként nő fel az iparág korunk új követelményeihez, hogyan honosodnak meg az építkezésen az új technológiák, miként váltotta fel szinte a szemünk láttára a téglát az annál sokkalta szívósabb és gazdaságosabb betonpanel. A szakmák változnak, alakulnak miközben az építőknek új gondokkal kell naponta megküzdeniük. Változnak ők maguk is. Sokan közülük éppen most tanulják az új technológiák fortélyait, az új gépek titkait. Munka után ülnek be az iskolapadokba, hogy talán már holnaptól új gépekkel, új munkamódszerekkel folytassák az építést ott, ahol tegnap abbahagyták. *És a megújhodás időszaka továbbra is tart az építőiparban.* S mint minden átmeneti kor, a változásoknak ez a fajtája is gondokkal, vesződséggel jár.

Országszerte ma köszöntik az iparág dolgozóit: az *építők napját.* A vidámság, az önfeledt mókázás, amely ez ünnepi alkalom hagyományosan elmaradhatatlan kelléke, mindössze egy napig tart. A hétfő azonban valamennyiüket *munkahelyükön találja.* A reggel náluk is új feladatokkal kopogtat.

Berkó Pál

Új pályán — Pest megyében

Korszerűsítik az M 7-es autópályát. A bal oldali sávon Martonvásártól Budapestig mintegy 130 millió forintos költséggel új burkolatot kapott ez az útszakasz, Törökbálintól a budapesti Osztyapenkó-szoborig háromsávosra építik át az autópályát. A munkák befejezését június 9-re vállalta a Betonútépítő Vállalat, a következő napon megindulhat teljes hosszában a forgalom ezen az útszakaszon. Képünkön: a Pest megyei szakasz, amelyet a napokban adtak át.

Vasasjuniális

Szombaton került sor 10. alkalommal a vasasjuniális és ifjúsági nap eseménysorozatára Budapesten, a zugligeti Anna-réten, ahol ezúttal a szakszervezet centenáriumának jegyében 23 budapesti intézet ütött tábort. Mintegy 15—20 ezren vettek részt az ünnepségen. Délelőtt a Himnusz hangjai mellett, a KISZ-ifjúgárdisták díszőrsége előtt vonták fel a tábor árbocára a vasasok vörös-kék zászlaját, majd *Borovszky Ambrus,* a szakszervezet elnöke nyitotta meg az ünnepségsorozatot.

Ma a vidám ünnepségsorozat folytatódik.

Amit meg kell fizetni

Lépésváltás a Pest megyei üzemekben

Egy nagy teljesítményű, számjegyvezérlésű — numerikus — fémmegmunkáló berendezés öt-hat millió forintba kerül, a hagyományos szerszámgépek árának tízszeresébe. Első hallásra nagyon drágának vélhetjük e holmit, ám feltehetően megéri az árát, mert hiszen vásárolják; újabb típusok kialakításán dolgoznak a Szerszámgépipari Művek Fejlesztő Intézetében Halásztelken, s a külföldön értékesített áruk listáján is ott találhatjuk az NC-berendezéseket. Ezek a gépek rendkívül termelékenyek, jóval nagyobb pontossággal dolgoznak, mint a hagyományos fémmegmunkálók, s ami szintén nem mellékes: a velük egyenértékű tíz géphez tíz kezelő kellene, ehhez pedig egy.

A korszerűség ára

Input-output, ezt mormolják varázsigeként a szakemberek. A kifejezés mögött az áll, hogy az új termék értéke a létrehozására fordított eszközök — az ún. input — és a felhasználónál betöltött szerep — az ún. output — hatékonyságának *arányától* függ. Ez még mindig bonyolult. Vállalva a leegyszerűsítéssel járó veszélyt: egy termék hiába korszerű, hiába képes technikailag, technológiailag annak előállítására egy gyár, vagy vállalat, ha a költségek nagyok, ha csekély rá a kereslet, ha értékesítésének ideje túl rövid ... Sok a ha, ami azt mutatja, hogy az újdonság, legyen akár termék, akár műveleti eljárás, kockázatot hord magában, többletköltséget követel. Ezért döntéshozatalkor a korszerűsítési, fejlesztési folyamat elemeit kell összevetni mi mibe kerül, s mi érhető el annak fejében; *a korszerűségnek ára van.*

Összesen negyvennégy országba jutnak el azok az írógépek, amelyek alkatrészeit az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat vasadi üzemében készítik. A svájci Hermes-céggel kötött kooperációs szerződés jelentős kockázatot hordott magában, mert addig ismeretlen gépeket és technológiát kellett rövid idő alatt megszokni, használni, nagyok a minőségi követelmények stb. Ugyanakkor ennek a fordítottja is igaz. Az új eszközök, műveleti eljárások alapvető változásokat hoztak az üzem életében, kikényszerítették az üzem- és munkaszervezés magasabb színvonalát, gyorsabb fejlődést sürgettek a dolgozók képzettségénél. A vállalat az írógépgyártás megteremtéséhez hitelt vett fel, azaz adóssá vált, ám a mérleg másik serpenyőjébe az kerül, hogy 1983-ig szerződésben lekötött valamennyi írógép, értékesítésük biztonságos. Ez az értékesítés idén körülbelül 3,5 millió dollárt eredményez, s a tervek szerint a kivitel 1980-ban eléri a nyolcmillió dollárt. Így már nem kérdő-, hanem kijelentő módban írhatjuk le: érdemes volt megfizetni a korszerűsítés árát.

Egyetlen irány

A párt Központi Bizottsága 1977. április 13-i ülése ismételten aláhúzta a XI. kongresszus határozatának azt a kitételét, hogy a termelési és a termékszerkezet korszerűsítésének meggyorsítása fejlődésünk *kulcskérdése.* Társadalompolitikai céljaink eléréséhez, s nem kevésbé életszínvonal-emelési törekvéseink valóra váltásához nem kínálkozik más irányú út, mint ez, megfizetni a korszerűség árát, de: *meg kell követelni a jogos kamatokat!*

Tagadhatatlanul lényeges változásokon ment át a megye ipara a legutóbbi esztendőkben ilyen tekintetben is. A termékváltás menete meggyorsult — gyárak sorában az árbevétel több, mint a felét a három évnél fiatalabb cikkek adják —, megnőtt az itthon kidolgozott vagy a külföldről vásárolt új eljárások, gyártmányok súlya a teljes termelésen belül. Ugyanakkor — amint azt az Állami Fejlesztési Bank egyik vizsgálata kimutatta — a cégek nagyobb része még mindig nem fordít kellő figyelmet fejlesztési befektetései *megtérülésére.* Egyszerűbben fogalmazva: a kelleténél kisebb a jelentősége a költségek és a hozamok arányának, viszonyának.

Nem vaktában

Szép summát fizettek azért a licencért, amelynek segítségével a jövő esztendőben már sorozatban szerelhetik a hazánkban készülő járművekbe, elsősorban az autóbuszokba azokat a szinronizált sebességváltóműveket, amelyeket a Csepel Autógyárban készítenek. A nyugatnémet ZF-cégtől vásárolt licenc szorosan illeszkedő szem abban a logikai láncban, amely az autógyár termékszerkezetét fogja át, s amelybe az önállóan kifejlesztett, a legutóbbi Budapesti Nemzetközi Vásáron nagy érdeklődést keltett merev alvázak éppúgy beletartoznak, mint a golyósoros, integrális felépítésű szervokormányok.

Voltak és vannak buktatói ennek a lépésváltásnak az autógyárban, az azonban bizonyos, hogy nem vaktában indultak el. Az alvázgyártó üzem berendezései konvertálhatóak, azaz magyarul, egyaránt képesek autóbusz-, tehergépkocsi-, kamion-, traktoralvázak kibocsátására. Itt sem álltak meg a szigethalmiak, hanem kifejlesztették a 257-es és 268-as típusú merev alvázakat, ezek megintcsak sokféle hasznosításra alkalmasak. Természetes, hogy mindez költségekkel — s nem is csekélyekkel — járt, de világosan meghatározták a hozamokat, a termékek jövőjét. Amire csak egyetlen, utalásnyi példát: ha kétszer annyi szervokormányt készítenének az autógyáriak, mint amennyit kibocsátanak, arra is azonnal lenne vevő.

Felemás tükör

A napokban Százhalombattán rendezett tanácskozást a Nehézipari Minisztérium a termelékenység gyors növelésének lehetőségeiről. Az államtitkári bevezető előadásra utalva, a felszólaló vállalatvezetők egyike úgy fogalmazott, hogy amióta meggyorsították a korszerűsítés tempóját, amióta eredményeik a tárca átlaga fölé kerültek, világosabban látják *mulasztásaikat, gyengéiket.* Első hallásra meghökkenő szavak, de nagyon igazak. Az eredmények jól csiszolt tükrében élesebben ismerhetők fel a kihasználatlanul hagyott lehetőségek, a mulasztások, a hibák. Csak ott a baj, hogy sokan beérik a torzan csiszolt tükörrel, *azt látják benne, amit látni akarnak,* s nem azt, ami a valóság.

Szintén a százhalombattai tanácskozáson hangzott el az a megállapítás — az államtitkári bevezetőben —, ami szerint a korszerűsítési tervek egy része ugyan költséges megoldásokkal váltható valóra, de mivel a kamatok tekintélyesek, *nem szabad sajnálni a milliárdokat.* Bátorságra, kezdeményező kedvre van szükség, s nem olyasfajta *korszerűsítésre,* amikor a műszaki múzeumba kívánkozó gépek, berendezések közé beállítanak néhány újat, nagy teljesítményűt. Működnek is ezek, napi fél műszakban, mert nincs összhang az öregecske masinákkal. S persze, haszon sincsen az ilyen változáson.

Fejlesztési pénzszűkével küzd a népgazdaság, s mégis, arra biztatunk: a korszerűbbnek fizessük meg az árát. Csak azt ne feledjük: valami nem attól válik jobbá, hogy *megvettük* akár bel-, akár külföldön. Akkor éri meg az árát, ha használjuk, ha *úgy* használjuk, hogy a korábbinál több értéket hozunk létre. A korszerűség ára és haszna nem különülhet el, mert, ha ez történik, a kiadott forintok fillérré aprózódnak; ezért küzdünk fejlesztési pénzszűkével.

Mészáros Ottó

A hétvégeken lakni fogják

Megfiatalodik-e Tésa, az öregek faluja?

Tésa mellett volt egy település. Harminc éve még lakott ott úgy nyolcvan-száz ember. Az ólakban disznók röfögtek, a füvet tyúkok csipegették, a gyerekek itt jártak iskolába, vagy a környékbeli erdőkben hancúroztak. *Seteharaszt* házai azóta jórészt összedőltek, az egykori udvarokat felverte a gaz, s a még használható épületek is üresek. Egyetlen *egy ember* lakik már csak ezen a halott településen. Seteharaszt nevére már a környékbeli községekben, *Kemencén, Vámosmikolán* és *Bernecebarátiban* is alig emlékeznek.

Út 180 lélekhez

Az út hosszabbnak mutatkozik Mikolától, mint ahogy hittem. Hiába társközségek, mégis csak sok az a tíz kilométer, különösen, ha ilyen, mint ami *Tésára* vezet. Csupa vízmosás, bukkanó. *Javítani már nem lehet,* csak újjáépíteni. Kerülne úgy 6—8 millióba a 180 lélekhez vezető út. Megéri? Önkéntes kísérőm a községi-termelőszövetkezeti KISZ-bizottság titkára, *Kiss Dezső.* Idegennek se jó látni a pusztulást, őt pedig nyári vakációk emléke is köti ehhez a kicsiny faluhoz.

Aki nem a volánt tartja a kezében, s szemlélődhet, annak gyönyörű az út, s a faluba érve még szebb a nyáréleői napsütéses település, de sehol nem látni embert. *Tóth Gábort* keresnénk, a község egyetlen KISZ-korú fiatalemberét, de náluk is lakat van az ajtón.

Kiss Dezső töpreng. — Majd megnézzük az eperföldön.

Visszafelé még lassabban döcögünk. Kísérőm közben mutatja, melyik ház üres. A majorban találunk portást, s ő is az eperföld felé igazít minket. Közben ismét a házakat nézzük. A megroggyantak mellett látni félig kész újakat is. Az alapnál, vagy a gerendázásnál hagyták abba. Valami jobb lehetőség adódott máshol, s az anyagért se jöttek vissza a fiatalok. Ilyen ház *Sebestyén Jánosé* is, a régi illegálisé, aki öregkorára ragadt meg itt a faluban. Nagy házat kezdett építeni a gyerekekkel, de az alagsornál nem jutottak tovább. Neki és a feleségének ez is nagyon tágas.

Nem panaszkodnak, számot vetettek a sorsukkal. A tésaiak nem csalogatják haza gyerekeiket, mint a *nagybörzsönyiek, kemenceiek, mikolaiak.* Amíg menni bírnak, dolgoznak, s ami több, mint amennyi a megélhetéshez kell, azt odaadják nekik. Csak menjenek minél messzebb. Mi lenne itt belőlük?

Mennénk az eperföldre, de kísérőm ismerősre talál az utcán, meg kell állnunk. Olyan szívesen invitál bennünket új házába, hogy nem lehet elutasítani. Az új szerzeményt tíz éve egy kőműves építette, de azután mégsem kellett neki. Később egy pesti család használta üdülőnek. Új tulajdonosa 190 ezerért vette a palotát. Hatalmas szobák, másik lakásnak is beillő műhely és nyári konyha hátul. Arrébb tágas ólak. A kútból motoros szivattyú húzza a vizet, jut belőle a majd egy holdas kertre is. Ez a ház Mikolán, a dupláját érné. *Gödön* talán egymilliót is. De megtudom, Tésán van már lakható ház harmincezerért, s olyan épület is, amit talán kézfogásra is odaadna távol lakó gazdája.

Sehol olyan szép eper nincs a megyében, mint Tésán. Pedig *nem tesznek ezzel semmi különöset,* csak a helyét szereti nagyon. A családok — erejük szerint — vállalnak szedésre, s egy idény alatt húsz-harminc ezret is megkeresnek. De meddig vállalhatják? A legtöbben öregek, betegesek, az eperszedésnél pedig kitalálni se lehetne *nehezebb* munkát. *Lesz-e tíz év múlva tésai eper?*

Maguknak élő emberek

Dr. Reich Zsuzsanna évtizede a környék orvosa. Mikolán lakik, kétszer rendel hetenként Tésán, pedig a kis lélekszám miatt csak egy rendelés illetné őket. Mindent tud az ottaniakról, mert neki panaszkodnak az emberek. Nehéz kenyér ebben a faluban gyógyítani. Csupa idős ember a páciens, néha a falu fele is megfordul egy-egy rendelésén. Betegek? Azok. A szervezet is öreg, s a lélek is rokkant. Nem magyarázható ez már csak a régi rokonházasságokkal. Inkább a magukra maradottsággal, a bánattal. Kisgyerek, ötéves korig mindössze öt van a faluban. Tavaly egy született, s az idén egy se lesz. Az öregség is más, ha csibész unokák, süldőlányokról elejtett pletykák szépítik meg. De kiről lehetne ott pletykálni? A tésaiak talán túlontúl is nyakasan viselik sorsukat. Egymáshoz se járnak, pedig megosztva a bánat is könnyebb. Marad az orvos, aki szerencsére aranyember, meghallgat, megnyugtat mindenkit. Mit lehetne tenni? Kinek jó, ha kihal ez a falu is, mint *Gyűrűfű,* vagy *Seteharaszt?* Az összedőlő házak, a kertből parlaggá lett földek is részei a nemzeti vagyonnak. Gondjuk sem egyedülálló. Az Ipolyvölgye községeiben *Letkést* kivéve, nincs természetes szaporodás. Többen halnak meg, mint ahány csecsemő születik. *Nagybörzsönyben* félig üresen áll az új óvoda. *Ipolytölgyes* is lassan öregfalva lesz, ritkán használják a nemrég épített játszóteret.

A községi-termelőszövetkezeti pártbizottsághoz tartozó kommunisták közül mindössze öt lakik Tésán, de gondjuk nem kisebb itt, mint *Perőcsényben,* vagy *Vámosmikolán.*

Farkas Jánosnak, a pártbizottság titkárának semmi újat sem mondok az engem elszomorító történetekkel. Gondjuk van Tésára. A környék regionális vízművének vezetékeit *ide is bekötik,* s ha nehezen is, de sikerült az ott lakókat meggyőzni, hogy lépjenek be a víztársulásba. Lesz új út is. A járási pártbizottsággal közösen keresik a megoldást. Tésa közepén, a volt laktanya már nem áll sokáig üresen. A közeljövőben *KISZ-védnökséggel,* szellemi és testi fogyatékos gyerekek számára építenek itt intézetet.

Nem kerül le a térképről

— S ez megmenti az elmúlástól Tésát?

— Nem. De ki tudja, meg kell-e menteni? — mondja a titkár. Nem törvényszerű-e, hogy a fiatalok elmennek innen. Változatosabb, jobban fizető munkahelyek kellenének. Ezért telepítettük a kötöttárugyárat és a LAVA-TERM-szövetkezetet Vámosmikolára. De ezeknek viszont munkaerőgondjaik vannak. Azért valami remény mégis csak van, hogy *nem kerül le Tésa neve a térképről.* Néhány víkendház épült a környéken. A faluba — melynek természetes szépsége is párját ritkítja — egyre többen látogatnak. Néhány öreg háznak már *pesti* a tulajdonosa. A legtöbben ma még csak érdeklődők, de, *ha megragadnak, könnyebb lesz a falunak is.* Ahogy terjed a motorizáció, a gyerekek is gyakrabban látogatnak haza. Előbb-utóbb biztosan megesik a szívük az öreg házakon, s ha máskor nem, legalább a *hétvégeken* lakni fogják.

★

Közeledik a tésai búcsú. Patrónusom, Kiss Dezső meséli, hogy ilyenkor minden gyerek, unoka hazajön az öregekhez, három futballcsapatot is összeállítanak és körmérkőzést játszanak egymás ellen. Utána aztán megint magasra nő a fű a pályán.

Csulák András